

**Тема 10. РОЗВИТОК
НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ В
СИСТЕМІ СВІТОВОГО
ГОСПОДАРСТВА ПІД ВПЛИВОМ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ**

(друга пол. ХХ ст.)

4 години

План лекції

- 1. Світова система господарства у другій половині ХХ ст.**
- 2. Особливості економічних систем і форм господарювання провідних країн у 50-70-х рр. ХХ ст.**
- 3. Основні напрями розвитку світової економічної думки др. пол. ХХ ст.**

**Світова система
господарства у др. пол. XX
- на поч. XXI ст.**

1

Історія ХХ ст. багата подіями, які сформували сучасний світ

- ✓ Сюди входять дві [світові війни](#), виникнення [комуністичних і фашистських тоталітарних режимів](#), розкол світу на два табори і [холодна війна](#) між ними, розвал [колоніальних імперій](#) і становлення нових незалежних держав.
- ✓ [Зелена революція](#) в 40-70-тих рр. ХХ ст. разом із успіхами [медицини](#) призвели до швидкого зростання [населення Землі](#) та [продовження життя людини](#).
- ✓ **ХХ ст. - ера технологічної революції** і низки проривних [винаходів](#), зокрема: [повітроплавання](#), [ракетобудування](#), [атомна енергетика](#), [атомна зброя](#), [космічні технології](#), [радіо](#) і [телебачення](#), [мобільний телефон](#), [комп'ютер](#), [інтернет](#), [антибіотики](#), [нанотехнології](#), [кріотехніка](#), перехід від [індустріального](#) до [інформаційного суспільства](#), розширення [ноосфери](#) в межах [Сонячної системи](#). Крім того, 20 століття багате на доленосні наукові відкриття в різноманітних галузях: [генна інженерія](#), [теорія відносності](#), [клонування](#), [надпровідність](#), [космогонія](#), [космологія](#) та ін.
- ✓ **Кінець століття - період інформаційного суспільства і глобалізації** і, водночас, загострення глобальних проблем людства, вирішувати які людство повинно в [XXI столітті](#): перенаселення, вичерпання ресурсів, [глобальне потепління](#), деградація [довкілля](#) та ін.

СВІТОВА СИСТЕМА ГОСПОДАРСТВА У ДР. ПОЛ. XX СТ.

Загальна характеристика світової економіки після завершення другої світової війни

Друга світова війна стала найбільшою економічною катастрофою XX ст.

У неї було втягнуто 60 держав і більше ніж 4/5 населення планети.

Людські жертви перевищили 50 (42) млн. осіб; було знищено національне багатство на 316 млрд. дол.

Руйнування зачепили не лише Європу, а й Північну Африку, Далекий Схід та Південно-Східну Азію.

СВІТОВА СИСТЕМА ГОСПОДАРСТВА У ДР. ПОЛ. ХХ СТ.

Загальна характеристика світової економіки після завершення другої світової війни

Майже всі країни-учасниці вийшли з війни економічно виснаженими

У результаті війни було майже знищено, демонтовано економіку індустріальних господарств Німеччини, Франції, Японії, багатьох менших індустріальних країн Європи. Частково було знищено господарство Англії.

Крім прямих військових руйнувань піддавалося зносу виробниче обладнання, машини і механізми, припинилося оновлення виробничих потужностей, мав місце вивіз фабрично-заводського обладнання з переможених країн переможцями.

Відродженню промисловості суттєво перешкоджала відсутність сировини, напівфабрикатів, порушення транспортних зв'язків (зруйновані мости, залізничні колії, численні порти, нестача рухомого складу залізниць, істотне скорочення торговельного флоту тощо).

СВІТОВА СИСТЕМА ГОСПОДАРСТВА У ДР. ПОЛ. ХХ СТ.

Загальна характеристика світової економіки після завершення другої світової війни

Промислове виробництво скоротилося більше ніж на третину порівняно із довоєнним періодом.

Найгірше становище спостерігалось у переможених країнах. Так, рівень виробництва у Німеччині був нульовим, в Японії – 1/5 від рівня 1939-1943рр.

Ще більше загострював повоєнну ситуацію *надзвичайний занепад сільського господарства*, обумовлений нестачею знарядь праці, скороченням поголів'я худоби, нестачею добрив, знищенням великої кількості господарств.

СВІТОВА СИСТЕМА ГОСПОДАРСТВА У ДР. ПОЛ. ХХ СТ.

Загальна характеристика світової економіки після завершення другої світової війни

Надзвичайно негативним чинником став підрив національних валют.

Країни, які воювали, фінансували свої видатки за рахунок збільшення кількості паперових грошей та емісії державних позик. Відразу після війни ситуація ще більше погіршилася, адже фінансування відбудови власного господарства країни також здійснювали за рахунок випуску нових грошей та додаткових позик. Все це призводило до зростання інфляційних явищ.

Важливим кроком на шляху до відновлення індустріального світового господарства стали між-народні валютні угоди, підписані у червні 1944 р. представниками 44 країн.

Підписання цих угод відбулося на валютно-фінансовій конференції у Бреттон-Вудсі (США).

СВІТОВА СИСТЕМА ГОСПОДАРСТВА ДР. ПОЛ. XX СТ.

Було вирішено створити Міжнародний валютний фонд (МВФ), вироблено основні правила міжнародних валютних відносин: долар США поряд із золотом повинен був відігравати функцію резервної валюти, ціна золота – незмінна, курс валюти – твердий і контрольований. МВФ і створений тоді Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) зобов'язувалися забезпечити виконання рішень конференції і виконувати роль міжнародного кредитного центру.

Абревіатура	МВФ
Типи членів	Держави
Члени	189 держав світу
Мета утворення	регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів, надання фінансової допомоги
Материнські організації	ООН
Заснована	27 грудня 1945
Штаб-квартира	Вашингтон, США
Поточний голова	Крісталіна Георгієва
Веб-сайт	http://www.imf.org

Лише США були єдиною індустріальною країною, яка під час війни пережила справжнє економічне піднесення

Уміло використовуючи кон'юнктуру, що склалася у роки війни, вони подвоїли обсяг промислового виробництва, а чистий прибуток корпорації навіть потроїли.

Більше того, у Сполучених Штатах було здійснено технологічний прорив, який на десятиріччя забезпечив їм лідерство.

Відмовившись від «політики ізоляціонізму» періоду першої світової війни, США переходять до політики «Pan American» - «ліберальний устрій світу під американським заступництвом», вони стають могутньою державою – майже всі країни є її боржниками.

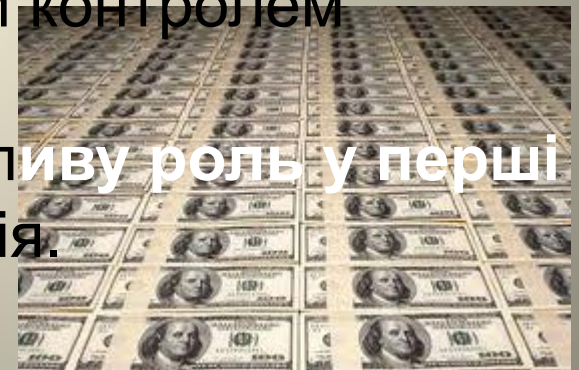

Відродження ринкових господарств розвинутих європейських країн після другої світової війни здійснювалося шляхом їхньої

американізації,

яка мала кілька важливих напрямків:

- американізація світової валютної системи;
- вивіз американських товарів;
- широкомасштабне кредитування, державне і приватне;
- інвестування відбудовчих процесів;
- перебудова індустріальних структур, особливо Німеччини і Японії, під безпосереднім контролем США і, зрештою,
- розвиток світової торгівлі, де важливу роль у перші повоєнні роки відігравала також Англія.

Модель японського "економічного дива"

Японське економічне диво — явище стрімкого росту японської економіки з середини 1950-х років до нафтової кризи 1973 року.

- Передумови:**
- Повний розгром Японії після ДСВ
 - збирання по світу науково-технічної інформації
 - мілітаризованість країни

- Результат:**
- темпи промислового виробництва зросли до 15,2%
 - темпи зростання ВВП зросли до 11% на рік
 - створення сучасних технологій,
 - вихід на перше місце у світі по виготовленню побутової техніки

- Причини:**
- Політична стабілізація
 - кредити США та війсьні замовлення США
 - Традиційна система найму
 - патріотизм населення
 - кваліфікація та дисципліна робітників
 - орієнтація виробництва на експорт
 - продумана економічна політика
 - бережливість японців
 - відсутність війсьних витрат
 - дешева робоча сила

В чому полягало німецьке “економічне диво”?

Німецьке “економічне диво”

– це стрімкий розвиток німецької економіки протягом 1950-х років, що дозволив повністю відновити післявоєнне господарство.

Його натхненником був міністр економіки Людвіг Ерхард, вдала політика якого перевела країну на рейки ринкових відносин. Німецька економіка щорічно зростала на 8%.

“Німецьке економічне диво”

Німецькому економічному диву сприяли декілька причин:

- Вдалось зберегти промисловий потенціал.
- Велика кількість дешевої робочої сили (заробітна плата робітників у перші повоєнні роки була на 35 % меншою від довоєнної, а робочий тиждень становив 50—52 години).
- Фінансова допомога по програмі “План Маршала”.
- Велика кількість інвестицій в економіку.

ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ОХОПЛЮВАЛО ТРИ ПІДСИСТЕМИ:

Підсумком економічного розвитку провідних країн світу стало **виділення трьох панівних центрів: США, Японії, Західної Європи** – головним чином країн Європейського Союзу.

У 1990 р. на ці країни припадало 59,3 світового експорту (США – 11,5; ЄС – 39,4; Японія – 8,4 %) та 60,7 % світового імпорту (США – 14,5, ЄС – 39,6 та Японія – 6,6 %).

2

Особливості економічних систем і форм господарювання провідних країн у 50-70-х рр. ХХ ст.

ОСНОВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА У 50-70-Х РР. ХХ СТ.:

- розвиток науково-технічного прогресу;
- поглиблення всесвітнього поділу праці;
- інтернаціоналізація виробництва;
- **формування світової інфраструктури** – комплексу галузей, які обслуговували світові економічні відносини (транспортна система, мережа інформаційних комунікацій);
- розширення і набуття нового змісту всіх форм міжнародних економічних відносин.

У своїй внутрішній політиці Рейган запропонував курс, який отримав назву «рейганоміка». В його основу було покладено програму обмеження ролі держави в економічному та соціальному регулюванні (монетаризм). Відбувся перехід від прямого до більш опосередкованого втручання держави в економіку. Здійснювалась податкова реформа, вводились пільги енергетичним корпораціям, ліквідовувався контроль за цінами на нафту. Одночасно запроваджувалась жорстка антиінфляційна політика, скорочувались витрати на державний апарат та соціальні програми.

Рейганоміка

Основні заходи

- Підтримка приватної ініціативи.
- Відмова від жорстокої регламентації бізнесу.
- Скорочення витрат всіх державних відомств за виключенням Пентагону (воєнного).
- Зменшення федеральних витрат.
- Зменшення податків.
- Орієнтація соціальної політики на середній клас.

БІОГРАФІЯ

- Маргарет Тетчер, мабуть, найвідоміша жінка-політик у світі. Вона народилася в Англії 13 жовтня 1925 року в набожній родині. Батько був дрібним підприємцем. Він намагався дати своїй дочці все, чого не було в нього самого, тому він завжди вчив її бути зразковою особистістю і порядною людиною.

Політика Тетчеризму

- **Тетчеризм** — політика консервативного правління Великої Британії на чолі з **Маргарет Тетчер** (1979—1990), що супроводжувалась приватизацією національних підприємств, монетаризмом у фінансово-економічній сфері, зменшенням фінансування освіти й охорони здоров'я. Політика тетчеризму тісно пов'язана з соціально-економічними поняттями та категоріями неолібералізму та "шокової терапії".

Результати

Позитивні

- Подолання кризових явищ, покращення економічної кон'юнктури. Високі темпи економічного зростання.
- Приток іноземних інвестицій.
- Структурні зміни в економіці на основі наукоємних технологій. Модернізація традиційних англійських галузей промисловості: суднобудівної, металургійної, вугледобувної тощо.
- Скорочення державного сектору, підвищення його рентабельності.
- Низькі темпи інфляції.
- Бездефіцитний бюджет.
- Більшість англійців стали власниками нерухомості.
- Пожвавилась економічна активність населення. Зменшилось безробіття.

Негативні

- Подорогшання комунальних послуг та транспорту.
- Широкий страйковий рух.
- Зростання воєнних витрат.
- Структурне безробіття (зумовлене структурними змінами в економіці).

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ У 50-70-Х РР. ХХ СТ.:

- зростання у виробництві **ролі НТП**;
- запровадження **механізації і автоматизації виробництва, нових технологій**;
- звільнення значних людських ресурсів з матеріальної сфери виробництва і використання їх у **сфері послуг**;
- підвищення **життєвого рівня населення**.

→ XXI ст.

МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ

ВПЛИВ НТП:

- відбулися істотні зміни в техніці, яка охопила технологічну, транспортну, енергетичну, контрольно-управлінську види людської діяльності.

З 50-х до середини 70-х рр. ХХ ст. з'явилися обчислювальні системи четвертого покоління, які стали технологічною та інформаційною основою перетворення індустріальної економіки в постіндустріальну.

З середини 70-х рр. швидко зростало виробництво персональних комп'ютерів.

У 1968 році з'явився перший гнучкий робот, а у 1974 р. – перший комерційний робот, яким керував комп'ютер.

Розпочався бурхливий розвиток енергозберігаючих виробництв, використовувались альтернативні джерела енергії, будувалися атомні електростанції. Бурхливо розвивалася біотехнологія – важлива галузь постіндустріального господарства. Наука перетворюється в виробничу силу, скорочується термін від народження наукової ідеї до її реалізації;

ВПЛИВ НТП:

- відбувається інтенсифікація виробництва;
- зменшується енерго- та матеріаломісткість, розмір капіталовкладень і трудомісткість продукції;
- знижуються затрати на сировину, обладнання;
- змінюється характер і зміст праці, зростає роль інформаційної діяльності, виникають і розвиваються засоби масової інформації;
- постійно зростали витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки;
- з'явилися науково-виробничі комплекси – територіальні об'єднання корпорацій з науковими лабораторіями, створені та фінансовані державним і приватним капіталом для випуску нової продукції;
- переважаючими були інтенсивні чинники розвитку економіки – модернізація, автоматизація виробничих процесів;
- зросли капітальні вкладення у невиробничу сферу: освіту і фахову підготовку, науку, медицину.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В ЕКОНОМІЦІ

В промисловості вичерпування національних родовищ руд і вугілля, конкуренція імпортової нафти, підвищення ефективності використання палива зумовили скорочення у ВВП частки добувних галузей.

Випереджаючими темпами розвивалося виробництво електроенергії, газопостачання, хімічна промисловість.

Друге місце в розвитку посідала електротехнічна галузь, провідна роль належала машинобудуванню.

Виникли нові галузі: аерокосмічна, радіоелектронна.

В сільському господарстві відбувався перехід до машинного виробництва, стандартизованої продукції, землеробства, широке впровадження досягнень НТП. С/г перетворилося на індустріальну галузь, кількість працюючих тут зменшилася.

В інвестиційній сфері у др. пол. ХХ ст. в економічно розвинених країнах було здійснено поворот на користь масового споживання і соціальної інфраструктури.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХХ СТ.

Швидкі темпи економічного зростання доповнюються початком органічної інтеграції в єдиний західноєвропейський простір.

У 1951 році в Парижі було створено **європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС)**. До нього ввійшли ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург. Ця організація об'єднала кам'яно - вугільну, залізорудну, металургійну галузі і контролювала 60% виплавляння сталі, 50% видобутку кам'яного вугілля в Західній Європі.

У 1957 році було підписано в Римі договір про створення **Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС)**, його підписали ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург.

Мета: створити спільний ринок, забезпечити рівномірний розвиток, стабільність і добробут населення Західної Європи.

Для досягнення цієї мети передбачалося:

- ліквідувати митні бар'єри і обмеження для ввозу і вивозу товарів, капіталів;
- сприяти пересуванню людей;
- проведення єдиної торговельної політики стосовно третіх країн, усунення перепон для руху капіталів європейського інвестиційного банку.

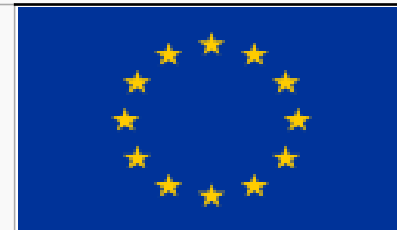

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХХ СТ.

Європейський Союз
[англ. European Union](#)

Прапор

Девіз: [лат. *In varietate concordia*](#)
(Єдність у різноманітті)

Гімн: [нім. *An die Freude*](#) (Ода радості)
«Інструментальна версія»

<u>Столиця</u>	Брюссель (де-факто)
Найбільше місто	Париж
<u>Офіційні мови</u>	24 мови
<u>Форма правління</u>	Наднаціональний союз
- Президент Європейської комісії	Урсула фон дер Ляен
- Голова Європейської Ради	Шарль Мішель
- Голова Європейського парламенту	Давид Сассолі
<u>Формування</u>	
- Римські договори	1 січня 1958
- Маастрихтський договір	1 листопада 1993
- Лісабонська угода	1 грудня 2009
<u>Площа</u>	
- Загалом	4 475 757 км ²
- Внутр. води	3,08 %
<u>Населення</u>	
- оцінка 2020	▼ 453 008 000 ^[1] (3-тя)

3

**Основні напрями
розвитку світової
економічної думки
др. пол. ХХ ст.**

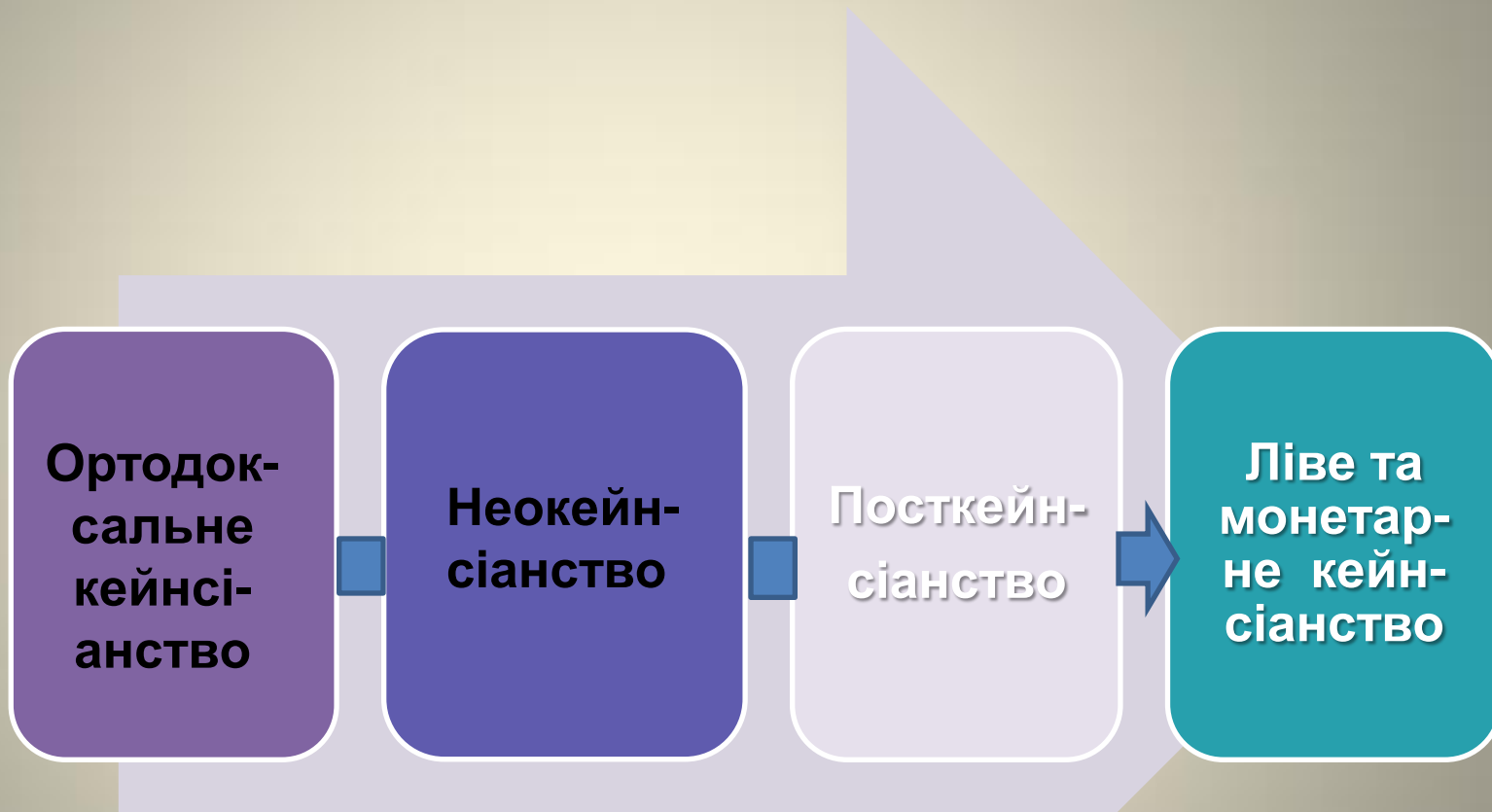
ЕВОЛЮЦІЯ КЕЙНСІАНСТВА У РІЗНИХ КРАЇНАХ. НЕО- ТА ПОСТКЕЙНСІАНСТВО

Вже у перші повоєнні десятиріччя кейнсіанський напрям ЕТ перетерпів значних змін - він перетворився на **неокейнсіанство**.

І разом із ним розпочався так званий **«вік кейнсіанства»** або **його «тріумфальна хода»** - досить тривалий період панування кейнсіанської теорії (40-ві – перша пол. 70-х рр. ХХ ст.), доповнений **посткейнсіанством** у 50-60-ті рр.

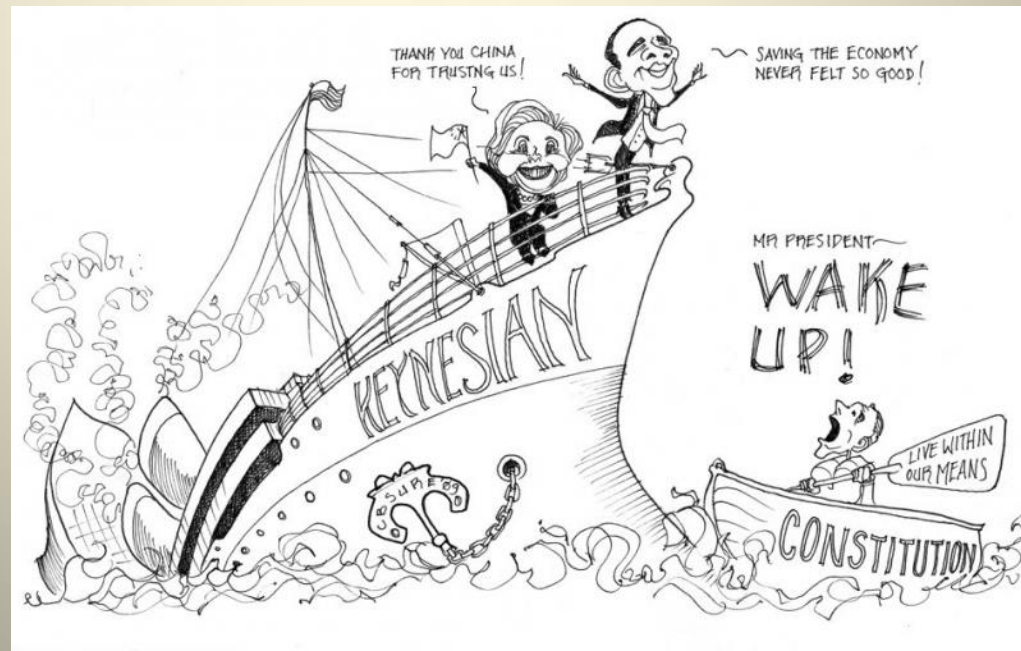
ЕВОЛЮЦІЯ КЕЙНСІАНСТВА У ХХ СТ.

ЕВОЛЮЦІЯ КЕЙНСІАНСТВА У РІЗНИХ КРАЇНАХ. НЕО- ТА ПОСТКЕЙНСІАНСТВО

Сама назва (**нове** кейнсіанство) відбиває те нове, що дали його представники у порівнянні із спадщиною Дж. М. Кейнса.

До вказаних новацій, перш за все, відносять *теорії економічного зростання та циклічного розвитку.*

НЕОКЕЙНСІАНСЬКА ТЕОРІЯ ЗРОСТАННЯ

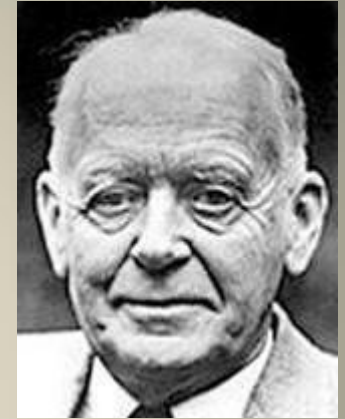
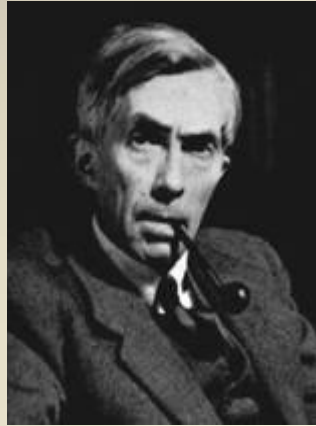
Одна із найпростіших – **модель визначення темпів зростання, розроблена Р. Харродом та Є. Домаром.**

Вона покликана слугувати допоміжним інструментом у вирішенні проблем економічного зростання у довготривалому періоді. Сама по собі модель нічого не доводить, вона лише допомагає розкрити характер взаємозв'язків у динаміці, представити їх більш просто наочно.

Запропоновані авторами варіанти моделі дуже близькі, тому їх звичайно розглядають як одну модель, яку називають **моделлю Харрода-Домара.**

Це однофакторна модель, де враховується тільки капітал у якості єдиного фактору зростання, який немов би то «вбирає» в себе потенції усіх інших факторів.

НЕОКЕЙНСІАНСЬКА ТЕОРІЯ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ

Неокейнсіанську теорію циклу пов'язують з іменами відомих економістів Е. Хансена, Р. Харрода, П. Самуельсона та Д. Хікса

НЕОКЕЙНСІАНСЬКА ТЕОРІЯ ЗРОСТАННЯ

Ґрунтовне вивчення їхніх концепцій (насамперед **інвестиційної теорії циклу**) дозволяє визначити таке:

По-перше, характерною рисою теорії циклу є те, що в поясненні найважливіших економічних проблем чільне місце надається інвестиціям. Послідовники Кейнса виходять із того, що причина циклічності, а водночас і причина періодичних криз та безробіття полягає в «коливаннях динаміки інвестицій». Капіталовкладення набувають характеру своєрідної незалежної змінної, від якої залежать інші зміни.

По-друге, американські неокейнсіанці доповнили концепцію мультиплікатора Кейнса концепцією акселератора, який характеризує зворотний зв'язок між національним доходом та інвестиціями.

По-третьє, велике значення в неокейнсіанській теорії циклу має поділ капіталовкладень на автономні (незалежні від руху споживання або національного доходу) та похідні інвестиції (пов'язані із розширенням споживання внаслідок зростання національного доходу). Саме останній тип інвестицій бере участь у моделі «мультиплікатор-акселератор».

По-четверте, автори змінили метод перманентного регулювання й спрямування приватних і державних інвестицій на метод маневрування державними витратами (видатками) залежно від економічної кон'юнктури (незважаючи на можливий дефіцит державного бюджету). Він є основною складовою концепції «вбудованих» стабілізаторів і неокейнсіанських антициклічних програм.

Посткейнсіанство залучило до своїх рядів економістів із різними методологічними і ідеологічними підходами.

Історично воно клалося у 50-60-ті рр. ХХ ст. із злиття двох потоків:

з *одного боку*, англійського **лівого кейнсіанства** (з центром у Кембриджі), де тривалий час жили й працювали численні учні Дж. М. Кейнса: Н. Калдор, П. Сраффа, **Дж. В. Робінсон** (визнаний лідер цього напрямку);

з *іншого боку*, американської групи економістів: Р. Клауера, А. Лейонхуфвуда, П. Давидсона, С. Вайнтрауба, Х. Мінскі та ін., за ініціативою яких у США в середині 60-х рр. ХХ ст. почався критичний перегляд і переоцінка кейнсіанства.

Цей напрямок кейнсіанської реконструкції отримав назву **монетарне кейнсіанство**.

В 70-ті рр. ХХ ст. ці два напрямки посткейнсіанства були досить популярні і претендували не тільки на заміну кейнсіанської теорії, але і взагалі на створення більш широкої системи поглядів, альтернативної домінуючій ортодоксії у формі «неокласичного синтезу».

Але навіть серед тих, хто вважав себе посткейнсіанцем не було і немає єдності.

Американець Дж. Кротті писав: «Назва “посткейнсіанський” може бути застосована до великої кількості економістів, які найчастіше мало подібні між собою, не рахуючи загальнови-знаного інтелектуального боргу перед Кейнсом».

ВИСНОВОК:

Представники нео- та посткейнсіанства течій брали собі за мету остаточне розвінчання неокласичної системи, доведення до кінця початої Дж. М. Кейнсом «революції» в економічній теорії, створення нового синтезу макро- і мікроекономіки.

Однак створити цілісну загальновизнану теоретичну систему вони так і не спромоглися.

НЕОЛІБЕРАЛІЗМ ЯК СВОЄРІДНА РЕАКЦІЯ НА ЕТАТИЗМ В ЕКОНОМІЦІ

Деякі економісти бачили **в етатизмі** (державництві) загрозу посилення тоталітарних тенденцій і, навіть, встановлення диктатури держави.

Неолібералізм був покликаний подолати недоліки як самого ринкового господарства, так і руйнівні для нього наслідки державного втручання.

У центрі дискусії **неолібералів** – **забезпечення і підтримка режиму ринкової економіки в умовах монополії і необхідність розв'язання соціальних проблем, породжених дією ринкових сил.**

НЕОЛІБЕРАЛІЗМ ЯК СВОЄРІДНА РЕАКЦІЯ НА ЕТАТИЗМ В ЕКОНОМІЦІ

Неолібералізм – напрямок сучасної економічної теорії і, одночасно, практика управління господарською діяльністю, прихильники якого відстоюють принцип саморегулювання господарства, вільного від зайвої регламентації.

Згідно сучасним поглядам, неолібералізм знаходиться якраз посередині між неокласикою і кейнсіанством. Він втілює в собі один із варіантів регульованої економіки, але з дуже великим, на відміну від кейнсіанства, акцентом на підтримку природного ринкового механізму. Існує також думка, що неолібералізм – це синтез шкіл маржиналізму і молоді історичної школи.

НЕОЛІБЕРАЛІЗМ ЯК СВОЄРІДНА РЕАКЦІЯ НА ЕТАТИЗМ В ЕКОНОМІЦІ

Звичайно представники економічного неолібералізму додержуються таких *традиційних положень*:

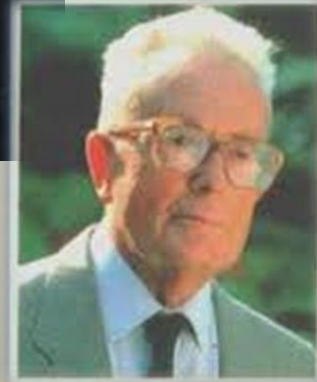
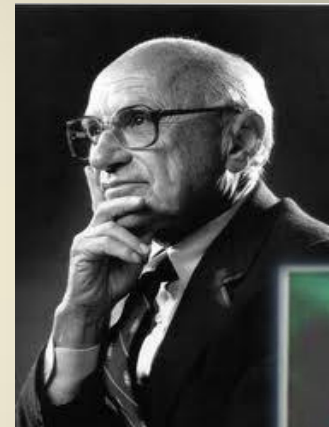
по-перше, вони виходять із того, що ринок як найбільш ефективна система господарства створює найкращі умови для економічного зростання;

по-друге, вони відстоюють пріоритетне значення свободи суб'єктів економічної діяльності. Держава повинна забезпечувати умови для конкуренції і здійснювати контроль там, де ці умови відсутні

Сучасний неолібералізм (найвідоміші представники)

В. Ойкен, Л. Ерхард, Ф. фон Хайєк, Л. Мізес, М. Фрідмен, М. Алле

ПІСЛЯВОЄННИЙ ЕТАП ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ. НЕОІНСТИТУЦІОНАЛІЗМ

Сучасний інституціоналізм розглядається як найбільш перспективний напрямок сучасної економічної науки, що включає новітні види досліджень, що претендує на роль нової економічної парадигми

СОЦІАЛЬНИЙ (ПІСЛЯВОЄННИЙ) ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМ

**Джон Кеннет
Гелбрейт**

(1908-2006)

представник старого
(Вебленського)

інституціонального та засновник
інституціонально-соціального
напрямку, теорії техноструктури
та індустріального суспільства

Дж. Гелбрейт виступив зі своєрідним різновидом теорії «індустріального суспільства».

Він спробував розробити, за його словами, «синтетичну» теорію, котра б охоплювала всі найважливіші закономірності такого суспільства.

Цю теорію було викладено у книжці «Нове індустріальне суспільство» (1967), яка стала бестселером на американському книжковому ринку, її автора журнал «Форчун» навіть назвав **«сучасним Кейнсом»**.

Напрями визначення місця неоінституціоналізму в економічній теорії

Перший напрям

теоретичне ядро неокласики

поповнення «захисної оболонки» неокласики ідеологією, нормами й правилами поведінки, законами тощо

теорія
трансакційних
витрат

теорія прав
власності

теорія агентів

теорію
суспільного
вибору

Другий напрям

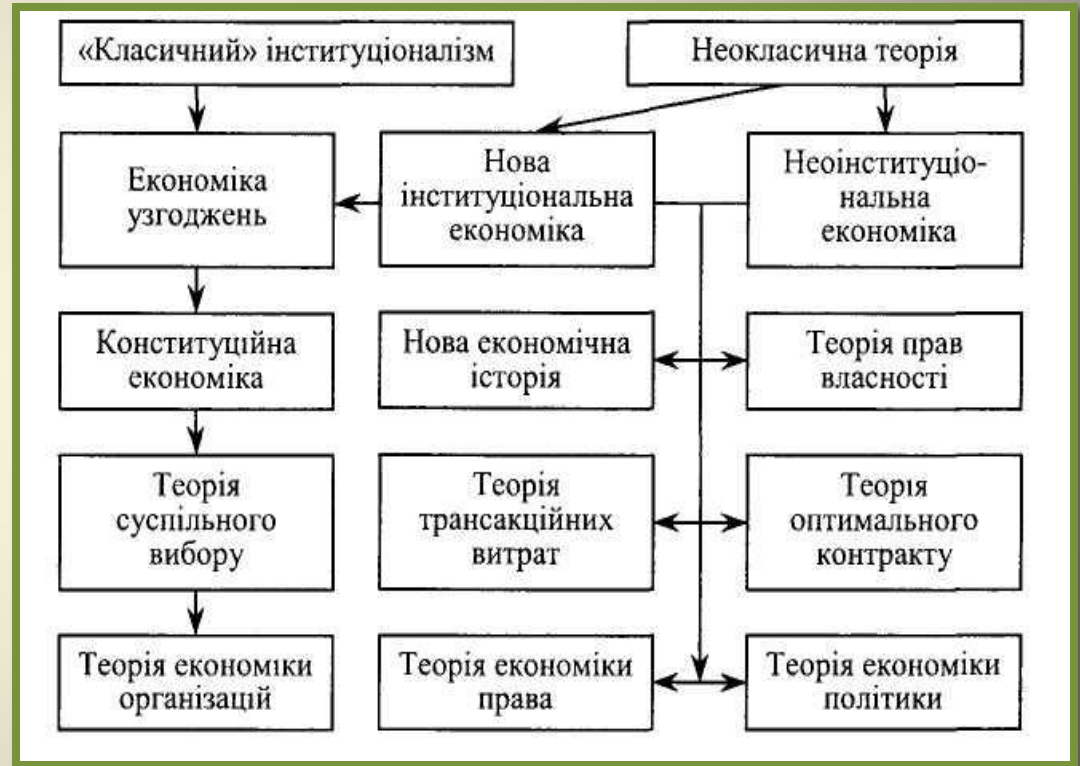

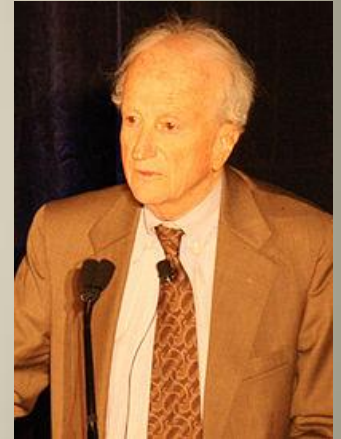
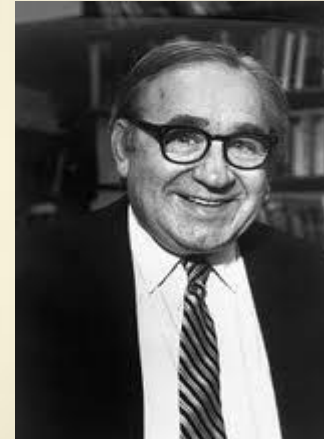
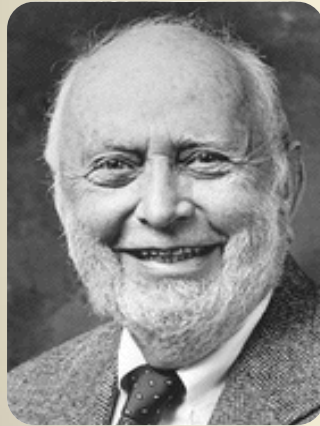
Рис. Структура інституціоналізму (А. Олійник, А. Ткач)

Дослідницька програма неоінституціоналізму (Р. Коуз)

- відмова від абсолютизації використання ринкового цінового механізму як єдиної форми регулювання й взаємодії;
- включення до економічного аналізу трансакційних витрат;
- перехід в економічному аналізі до прагматичних позитивних (додатних) трансакційних витрат змінює розуміння важливості правових відносин в оцінці закономірностей розвитку ринкової економіки;
- на ринку торгують не предметами, а правами;
- між економічною й правовою системою суспільства існує зв'язок;
- центральна проблема аналізу - вибір альтернативи між організацією в межах фірми і ринком, а з позицій макроекономіки – вибір між державним регулюванням і ринковим саморегулюванням.

НЕОІНСТИТУЦІОНАЛІЗМ (ПРЕДСТАВНИКИ)

Р. Коуз, Д. Норт, О. Уильямсон, Р. Фогель, Г. Беккер

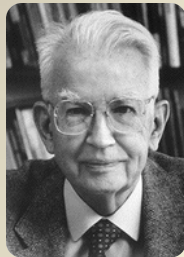

Трансакційна економіка

Р. Коуз, Д. Норт, О. Уільямсон, Дж. Уолліс,
Г. Демспец, Р. Фогель, Й. Барцель, С. Чен

Американський економіст

Рональд-Гері Коуз
(29.12.1910)

"The Nature of the Firm", 1937, *Economica*.

"The Marginal Cost Controversy", 1946, *Economica*.

British Broadcasting: A study of monopoly, 1950.

"The Problem of Social Cost", 1960, *Journal of Law and Economics*.

"Durability and Monopoly", 1972, *Journal of Law and Economics*.

"The Lighthouse in Economics", 1974, *Journal of Law and Economics*.

"Marshall on Method", 1975, *Journal of Law and Economics*.

"The Wealth of Nations", 1977, *Economic Inquiry*.

"Economics and Contiguous Disciplines", 1978, *Journal of Legal Studies*.

"The New Institutional Economics", 1984, *Journal of Institutional and Theoretical Economics*.

The Firm, the Market and the Law, 1988.

"The Institutional Structure of Production", 1992, *AER*

"The Institutional Structure of Production", 1993, in Williamson, editor, *Nature of the Firm*.

«То, что изучается, является системой, которая живет в умах экономистов, а не в действительности. Я назвал этот результат "экономической теорией классной доски"».

Економічна теорія прав власності

Р. Коуз, А. Алчіян, Демсец, Р. Ріхтер, Х. Й. Зігенталер

Американський економіст
вірменського походження

Армен Альберт
Алчіян
(12.04.1912)

"Uncertainty, Evolution and Economic Theory", 1950, JPE
"The Rate of Interest, Fisher's Rate of Return Over Cost and Keynes's Internal Rate of Return", 1955, AER
"Private Property and the Relative Cost of Tenure", 1958, in Bradley, editor, Public Stake in Union Power.
"Costs and Outputs", 1959, in Abramovitz, editor, Allocation of Economic Resources
"Redistribution of Wealth through Inflation", with R. Kessel, 1959, Science.
"The Meaning and Validity of the Inflation-Induced Lag of Wages", with R.A. Kessel, 1960, AER
"Competition Monopoly and the Pursuit of Pecuniary Gain", with R.A.Kessel, 1962, in Aspects of Labor Economics
"The Effects of Inflation", with R.A. Kessel, 1962, JPE.
"Reliability of Progress Curves in Airframe Production", 1963, Econometrica
University Economics, with W.R. Allen, 1964.
Exchange and Production, 1964.
"Some Economics of Property Rights", 1965, Il Politico.
"Economic and Social Impact of Free Tuition", 1968, New Individualist Review.
"Cost", 1968, IESS
"Information Costs, Pricing and Resource Unemployment", 1969, Western EJ
"Corporate Management and Property Rights", 1969, in Manne, editor, Economic Policy and the Regulation of Corporate Securities.
"Production, Information Costs and Economic Organization", with H. Demsetz, 1972, AER
"On a Correct Measure of Inflation", with B. Klein, 1973, JMCB.
"Why Money?", 1977, JMCB
Economic Forces at Work, 1978
"Vertical Integration, Appropriable Rents and the Competitive Contracting Process", with B. Klein and R.G. Crawford, 1978, J Law Econ

Американський економіст

Гарольд Демсец
(1930)

"Toward a Theory of Property Rights" 1967, AER
"Why Regulate Utilities?", 1968, J Law Econ
"Information and Efficiency: another viewpoint", 1969, J Law Econ
"Production, Information Costs and Economic Organization", with A. Alchian, 1972, AER
"Industry Structure, Market Rivalry and Public Policy", 1973, J Law Econ
"Accounting for Advertising as a Barrier to Entry", 1979, J of Business
1982. Economic, Legal, and Political Dimensions of Competition.
1988. The Organization of Economic Activity, 2 vols. Blackwell. Reprints most of Demsetz's better known journal articles published as of date.
1994 (with Alexis Jacquemin). Anti-trust Economics: New Challenges for Competition Policy.
1995. The Economics of the Business Firm: Seven Critical Commentaries.
1997, "The Primacy of Economics: An Explanation of the Comparative Success of Economics in the Social Sciences" (Presidential Address to the Western Economics Association), Economic Inquiry.

Контрактний підхід (теорія економіки угод)

Л. Тевено, О. Фавро, А. Орлеан, Р. Буайє,
У. Меклінг, М. Дженсен, Ю. Фама

Лоран Тевено (1948) –
французький економіст та
соціолог

- Les catégories socioprofessionnelles. Paris: La Découverte, 1988 (в соавторстве с Аленом Дерозьером)
- De la justification: les économies de la grandeur. Paris: Gallimard, 1991 (в соавторстве с Л.Болтански, англ. пер. - 2006)
- L'action au pluriel: sociologie des régimes d'engagement. Paris: La Découverte, 2006

Michael C. Jensen, 1939

Major Works of Michael C. Jensen

"The Performance of Mutual Funds in the Period 1945-64", 1968, J of Finance

"The Adjustment of Stock Prices to New Information", with E. Fama, L. Fisher and R. Roll, 1969, IER.

"Risk, the Pricing of Capital Assets, and the Evaluation of Investment Portfolios", 1969, J of Business

"The Capital Asset Pricing Model: Some empirical tests", with F. Black and M. Scholes, 1972, in Jensen (ed.)

Editor, Studies in the Theory of Capital Markets, 1972

"Capital Markets: Theory and evidence", 1972, Bell JE

"Theory of the Firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure", with W. Meckling, 1976, J of Financial Econ

"Some Anomalous Evidence Regarding Market Efficiency", 1978, J of Financial Econ

"Rights and Production Functions: An application of labor- managed firms and co-determination", with W.H. Meckling, 1979, J of Business

"Organization Theory and Methodology", 1983, Accounting Review

"The Market for Corporate Control: the scientific evidence", with R.S. Ruback, 1983, J of Financial Econ

"Agency Problems and Residual Claims", with E. Fama, 1983, J Law Econ

"Separation of Ownership and Control", with E. Fama, 1983, J Law Econ

Теорія економіки права

Р. Познер, С. Пейович, Г. Калабрезі, Г. Беккер

Richard Allen Posner
(born January 11, 1939, in
New York City)

<http://home.uchicago.edu/~rposner/>

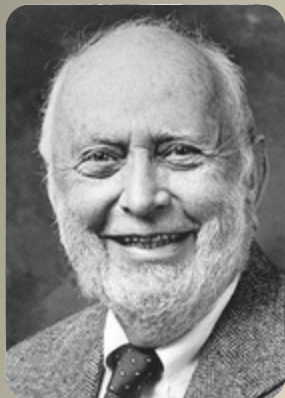
rposner@uchicago.edu

is currently a judge on the United States Court of Appeals for the Seventh Circuit in Chicago and a Senior Lecturer at the University of Chicago Law School

- 2010 The Crisis of Capitalist Democracy
- 2009 A Failure of Capitalism: The Crisis of '08 and the Descent into Depression, ISBN 978-0-674-03514-0
- 2009 Law and Literature, 3rd. ed., ISBN 978-0-674-03246-0
- 2008 How Judges Think, ISBN 978-0-674-02820-3
- 2007 Countering Terrorism: Blurred Focus, Halting Steps, ISBN 978-0-742-55883-0
- 2007 Economic Analysis of Law, 7th ed., ISBN 978-0-735-56354-4
- 2007 The Little Book of Plagiarism, ISBN 978-0-375-42475-5
- 2006 Not a Suicide Pact: The Constitution in a Time of National Emergency, ISBN 978-0-19-530427-5
- 2006 Uncertain Shield: The U.S. Intelligence System in the Throes of Reform, ISBN 978-0-742-55127-5
- 2005 Preventing Surprise Attacks: Intelligence Reform in the Wake of 9/11, ISBN 978-0-742-54947-0
- 2004 Catastrophe: Risk and Response, ISBN 978-0-19-530647-7
- 2003 The Economic Structure of Intellectual Property Law (Harvard Univ. Press) (with William Landes), ISBN 978-0-674-01204-2
- 2003 Public Intellectuals: A Study of Decline, ISBN 978-0-674-00633-1
- 2003 Law, Pragmatism and Democracy, ISBN 978-0-674-01081-9
- 2001 Breaking the Deadlock: The 2000 Presidential Election and the Courts, ISBN 978-0-691-09073-3
- 2001 Antitrust Law, 2nd ed., ISBN 978-0-226-67576-3
- 2001 Frontiers of Legal Theory, ISBN 978-0-674-01360-5
- 1999 The Problematics of Moral and Legal Theory, ISBN 978-0-674-00799-4
- 1998 Law and Literature (revised and enlarged ed.), ISBN 978-0-674-51471-3
- 1996 Law and Legal Theory in England and America, ISBN 978-0-19-826471-2
- 1996 The Federal Courts: Challenge and Reform (2d ed.), ISBN 978-0-674-29627-5
- 1995 Aging and Old Age, ISBN 978-0-226-67568-8
- 1995 Overcoming Law, ISBN 978-0-674-64926-2
- 1992 Sex and Reason, ISBN 978-0-674-80280-3
- 1990 Cardozo: A Study in Reputation, ISBN 978-0-226-67556-5
- 1990 The Problems of Jurisprudence, ISBN 978-0-674-70876-1
- 1988 Law and Literature: A Misunderstood Relation, ISBN 978-0-674-51468-3
- 1981 The Economics of Justice, ISBN 978-0-674-23526-7

Нова економічна історія

Д. Норт, Р. Фогель, А. Грейф, Т. Еггертсон

Douglass Cecil North (born November 5, 1920) is an American economist

Location Theory and Regional Economic Growth, University of Chicago Press, 1955

The Economic Growth of the United States, 1790–1860, Prentice Hall, 1961.

Institutional Change and American Economic Growth, Cambridge University Press, 1971 (with Lance Davis).

The Rise of the Western World: A New Economic History, 1973 (with Robert Thomas).

Growth and Welfare in the American Past, Prentice-Hall, 1974.

Structure and Change in Economic History, Norton, 1981.

Institutions and economic growth: An historical introduction, Elsevier, 1989

Constitutions and Commitment: The Evolution of Institutions Governing Public Choice in Seventeenth-Century England, Cambridge University Press, 1989

Institutions, Institutional Change and Economic Performance, Cambridge University Press, 1990.

Institutions, 1991, The Journal of Economic Perspectives, Vol. 5, No. 1, pp. 97-112

Economic Performance through Time, American Economic Association, 1994

Empirical Studies in Institutional Change, Cambridge University Press, 1996 (edited with Lee Alston & Thrainn Eggertsson).

Understanding the Process of Economic Change, Princeton University Press, 2005.

Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History, Cambridge University Press, 2009 (with John Joseph Wallis and Barry R. Weingast).

Robert William Fogel (born July 1, 1926) is an American economic historian and scientist

The Union Pacific Railroad: A Case in Premature Enterprise, 1960.

Railroads and American Economic Growth: Essays in Econometric History, 1964.

Time on the Cross: The Economics of American Negro Slavery, 2 volumes, 1974. (co-written with Stanley Engerman)

Without Consent or Contract: The Rise and Fall of American Slavery, 2 volumes, 1989.

Economic Growth, Population Theory and Physiology: The Bearings of Long-Term Processes on the Making of Economic Policy, 1994.

The Slavery Debates, 1952-1990: A Retrospective . Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2003. 106 pp. ISBN 0-8071-2881-3.

The Fourth Great Awakening and the Future of Egalitarianism Chicago: University of Chicago Press, 2002

The Escape from Hunger and Premature Death, 1700-2100: Europe, America, and the Third World. New York: Cambridge University Press, 2004. 189pp. ISBN 0-521-80878-2.

The Changing Body: Health, Nutrition, and Human Development in the Western World since 1700 (co-written with Roderick Floud, Bernard Harris, and Sok Chul Hong), forthcoming.

